

Srečanje z dr. Maksom Wraberjem

(1905-1972)

Moje prvo srečanje z dr. Maksom Wraberjem je bilo leta 1942, ko sem se vpisal v 1. razred III. državne moške gimnazije za Bežigradom v Ljubljani. Poučeval je prirodopis (biologijo) in matematiko. To je bil srednješolski profesor z doktoratom. Seveda takrat nisem vedel, da je deloval tudi na ljubljanski Univerzi na botaničnem inštitutu in predaval tehniško botaniko na kemijskem oddelku. Profesor Maks Wraber je vzbujal s svojim akademskim naslovom vsesplošno spoštovanje. S svojo pokončno postavo, z bogato črnolaso glavo in močnimi obrvmi, strumnim korakom in dosledno redoljubnostjo je vzbujal pri nas, posebno pri prvošolčkih strah. Od ravnateljstva gimnazije je bil določen za reditelja prvo- in drugošolcev med glavnim odmorom; s svojo strogostjo je dosegel popoln red. Tu moram opozoriti, da je bil profesor Maks Wraber strog, dosleden in pravičen učitelj in vzgojitelj, ki je zahteval znanje. Profesor Maks Wraber je bil osebnost, ki je dala pečat gimnaziji. O njem smo govorili vsi osnovnošolci, ki smo se pripravljali za vpis na III. državno gimnazijo. Ne skrivam naših dvojnih občutij med spoštovanjem in strahom.

Drugo moje srečanje z dr. Maksom Wraberjem je bilo dvajset let pozneje, leta 1962. Sicer sem o njem slišal že na fakulteti deset let prej, da je eden izmed treh tedanjih fitocenologov. Leta 1955 sem pričel kot začetnik pomagati pri fitocenoloških raziskavah ob mentorju dr. Vladu Tregubovu. Ob svojem odhodu v Iran za eksperta FAO me je priporočil dr. Maksu Wraberju, ki je tedaj iskal asistenta na Inštitutu za biologijo Slovenske akademije znanosti in umetnosti, kjer je služboval. Po pravici povedano, sem se prijavljal na to asistentsko mesto z mešanimi občutki. Pred seboj sem videl strogega srednješolskega profesorja izpred dvajset let. Srečanje pa je bilo popolnoma drugačno. Oba sva se, vsak na svoj način izbrusila v življenju, ker sva imela za seboj določene življenjske izkušnje. Srečanje je bilo prijetno in za mene nova izkušnja s tretjim slovenskim fitocenologom, s katerim sem sodeloval najdalj, 10 let do njegove prerane smrti. Pred tem sem sodeloval, kot že rečeno, z dr. Vladom Tregubovom (1955–1961) in nekaj let s

prof. dr. Gabrijelom Tomažičem (1956–1958).

Moje sodelovanje z dr. Maksom Wraberjem se je začelo v drugi polovici leta 1962, ko je končeval eno izmed svojih najboljših fitocenoloških del o gozdu smreke in gozdne bekice v slovenskih Vzhodnih Alpah. To delo uvrščamo med klasična dela ob Tomažičevih rdečeborovih gozdovih. V desetih letih sodelovanja sem bil priča mnogim uspehom dr. Maksa Wraberja doma in v tujini. Dr. Maks Wraber je bil že od leta 1946 plodovit pisec fitocenoloških, ekoloških, fitogeografskih, gozdarskih, naravovarstvenih in drugih bioloških razprav. Sam sem bil priča uspešnih razprav o še drugih smrekovih gozdovih, med njimi naj omenim gozd o smreki in golem lepenu, rdečeborovih gozdovih v obrobju slovenskega predpanskega sveta, o belogabrovih gozdovih Slovenije na karbonatni, nekarbonatni geološki podlagi in o občasno poplavljenih. To so gozdovi belega gabra in prehlajenke, belega gabra in belkaste bekice ter belega gabra in doba. Pripravljati je začel obširno študijo o bukovih gozdovih Slovenije. Za začetek je pripravil študiji o kislem gozdu bukve in belkaste bekice in toploljubnem celinskem gozdu bukve in gabrovca. Kot sinteza njegovih raziskovanj je bila fitogeografska delitev Slovenije. Precej se je posvečal teoriji vegetacijskega kartiranja. Izdal je pregledno karto gozdnih združb Slovenskega primorja. Osebnost sem vesel, da sem pri teh delih sodeloval, zlasti pri pripravi fitocenoloških tabel. Mnogo sem se naučil ob Wraberjevem delu in rad se spominjam razprav z njim, v katerih mi je odkrival posebnosti in v zanimivosti vegetacijske problematike Slovenije.

Ob teoretičnih razpravah je posvečal skrb pri izdelavi operativnih elaboratov za gojenje in urejanje gozdov na osnovi vegetacijskih in ekoloških raziskav. S slovenskimi gozdarskimi strokovnjaki je sodeloval po vsej Sloveniji. Elaborate je pripravljaval v začetku sam, nato s sodelavci Markom Accettom, Milanom Prešernom, Ivom Puncerjem, Mitjem Zupančičem in Vinkom Žagarjem.

To je nekaj utrinkov iz desetletnega sodelovanja in moje poglobljene učne dobe z dr. Maksom Wraberjem. Ne morem pa iti mimo plodnega

obdobja po drugi svetovni vojni, ko je sodeloval z dr. Vladom Tregubovom. Skupaj sta preučevala bukove gozdove Pokljuke, Pohorja, Snežnika, kjer so najprej nastali elaborati in pozneje razprave. Kasneje sta si hote ali nehote razdelila ta območja, kjer se je dr. Maks Wraber posvetil Pohorju, Osrednji in Vzhodni Sloveniji ter širšemu območju Slovenskega primorja. Nastale so študije o gozdovih jelke in okroglostne lakote ter jelke in trokrpega mahu na nekarbonatnih kamninah Slovenije. Na ekstremnih rastiščih predalpsko-alpskega sveta je opisal termofilno grmiščno združbo gabrovca in žarkaste košenice. Začete so bile študije o primorskem gozdu bukve in jesenske vilovine, gabrovca in jesenske vilovine, kot posebna geografska varianta hrvaške različice, ter submediteranskega gozda hrastov na jerovici ipd.

Kot terenski delavec in dober poznavalec slovenske vegetacije v šestdesetih letih prejšnjega stoletja je izdal prvi seznam gozdnih združb Slovenije s kratkim opisom in sinsistematskim pregledom. To delo je osnova za nadaljnje raziskave slovenske gozdne vegetacije.

S tržaškimi, avstrijskimi in kasneje hrvaškimi kolegi je bil med soustanovitelji Vzhodnoalpsko-dinarskega društva za preučevanje vegetacije. Uspelo mu je na tedanjem Inštitutu za biolo-

gijo Slovenske akademije znanosti in umetnosti ustanoviti fitocenološko skupino za preučevanje vegetacije, ki je še danes vodilna na tem področju. Bil je med ustanovitelji tedanjega zveznega projekta Vegetacijska karta Jugoslavije, ki je povezoval fitocenologe tedanje Jugoslavije. Sam je do smrti vodil ta projekt v Sloveniji.

Udeleževal se je mnogih mednarodnih in domačih prireditvev, najbolj sta mu bili pri srcu zborovanji Vzhodnoalpsko-dinarskega društva za preučevanje vegetacije in Mednarodno združenje za preučevanje vegetacije (IVAS). Bil je njun aktivni član in funkcionar. Zavzemal se je za varstvo narave in je bil član in funkcionar CIPRA in Zavoda za varstvo narave Slovenije.

Dr. Maks Wraber je bil vsestransko razgledan človek. Poznan je bil po svoji disciplini, doslednosti in kritičnosti do svojega dela. Take vrline je zahteval tudi od svojih sodelavcev. Zbral je veliko gradiva, ki ga je želel obdelati, ko je šel v pokoj, da bi v miru razmišljal in pisal o slovenski vegetaciji, ki je bila njegova najljubša življenjska tema. Žal tega dela ni mogel uresničiti, umrl je v življenjskem obdobju, ko je sam in ko smo tudi drugi pričakovali največ o sintezi njegovega bogatega znanstvenega dela.

Akademik dr. Mitja ZUPANČIČ

Nekaj misli ob 100- obletnici rojstva slovenskega fitocenologa dr. Maksa Wraberja

16. septembra je minilo 100 let od rojstva pomembnega slovenskega znanstvenika, (gozdarskega) biologa, botanika in fitocenologa, izrednega člana SAZU dr. Maksa Wraberja (16. 9. 1905 Spodnja Kapla na Kozjaku – 14. 5. 1972 Ljubljana). Slovenski botaniki so se te obletnice spomnili tudi tako, da so ji 16. in 17. septembra 2005 posvetili dvodnevni simpozij Flora in vegetacija Slovenije in sosednjih območij 2005 (simpozij sta priredila Botanično društvo Slovenije in Slovenska akademija znanosti in umetnosti). Na njem so dejavno, z referati in posterji, sodelovali tudi gozdarji.

O življenju in delu dr. Maksa Wraberja, ki je bil tudi častni član Zveze inženirjev in tehnikov gozdarstva in industrije za predelavo lesa Slovenije (sedanje Zveze gozdarskih društev Slovenije), je kmalu po njegovi smrti v Gozdarskem vestniku tehtno pisal tedanji odgovorni urednik Milan Ciglar (GV 30 /5– 6, 1972, s. 187–189). Kasneje, l. 1978, je Slovenska akademija znanosti in umetnosti v Ljubljani izdala obsežen Spominski zbornik Maksa Wraberja 1905–1972 (uredil ga je pokojnikov sin Tone Wraber). V tem zborniku je življenje in delo Maksa Wraberja predstavil Mitja Zupančič, ki je tudi zbral njegovo celotno biblio-